

OH, YES!

Klart att du ska våga dig på en engelsk rabatt

Skaparna av Den engelska trädgården på Österlen i Skåne har på bara ett par år förvandlat en ledsen gräsmatta till en prunkande plantering. Anette Cato och Maria Nilsson kan konsten att komponera fina perennrabatter.

Text CARRO WENDT
Foto PERNILLA WÄSTBERG

Anette Cato och Maria Nilsson har arbetat tillsammans i tolv år med att designa och plantera trädgårdar i sydöstra Skåne. 2014 fick de chansen att arrendera 3 000 kvadratmeter trädgård vid Svabesholms kungsgård, strax söder om Kivik. Maria beskriver den dåvarande trädgården som en "ledsen trädgård" med ogräs, hallonbuskar och gräsmatta. Anette och Maria började med att schakta bort jorden, och från bar jord 2014 lyckades de anlägga en visningsträdgård som kunde öppna i maj 2015.

– Trädgården har gått från att vara en rätt steril plats till en i hög grad levande oas med blommande växter, surrande insekter och ett rikt fågelliv på bara två år, berättar Maria.

I TRÄDGÅRDEN FINNS det alla tänkbara exempel på fina samplanteringar. Trädgår-

dens ryggrad är de dubbla perennrabatterna längs huvudgången. Rabatterna är generösa och breda. Vid den översta delen av gången finns romantiskt blommande rabatter i vitt, rosa och purpur. Vid den nedre delen finns blommor i orange, gult och aprikos kombinerade med blåviolettera kontrasttoner.

– Vi älskar färgteman, säger Maria. Vanligen arbetar man antingen med varma eller kalla färger, det blir inte bra att blanda hur som helst. Men man kan också sticka ner något oväntat och jobba med kontrastfärger. Växter i limefärg passar till båda färgskalorna. Självklart kan man ha olika färgteman i olika rabatter.

Bakom paradrabatterna finns smårabatter med lekfulla varianter av de storas färgkombinationer i oregelbundna former. I skuggan och vid dammen finns växter med spännande blad. I den del som kallas för

Den nergångna trädgården på Österlen i Skåne blev ett blomsterparadis på bara några år.

"Ofta är det även humor i den engelska trädgården"

Anette Cato och Maria Nilsson från Den engelska trädgården i Skåne.

Hämta inspiration!

Besök den Engelska trädgården söder om Kivik i Skåne. Öppnar för säsongen 13 maj.

Läs mer på:
www.denengelska-tradgarden.se

"Cottage garden" är en gräsmatta kantad med rundade rabatter med växter som framhäver varandra.

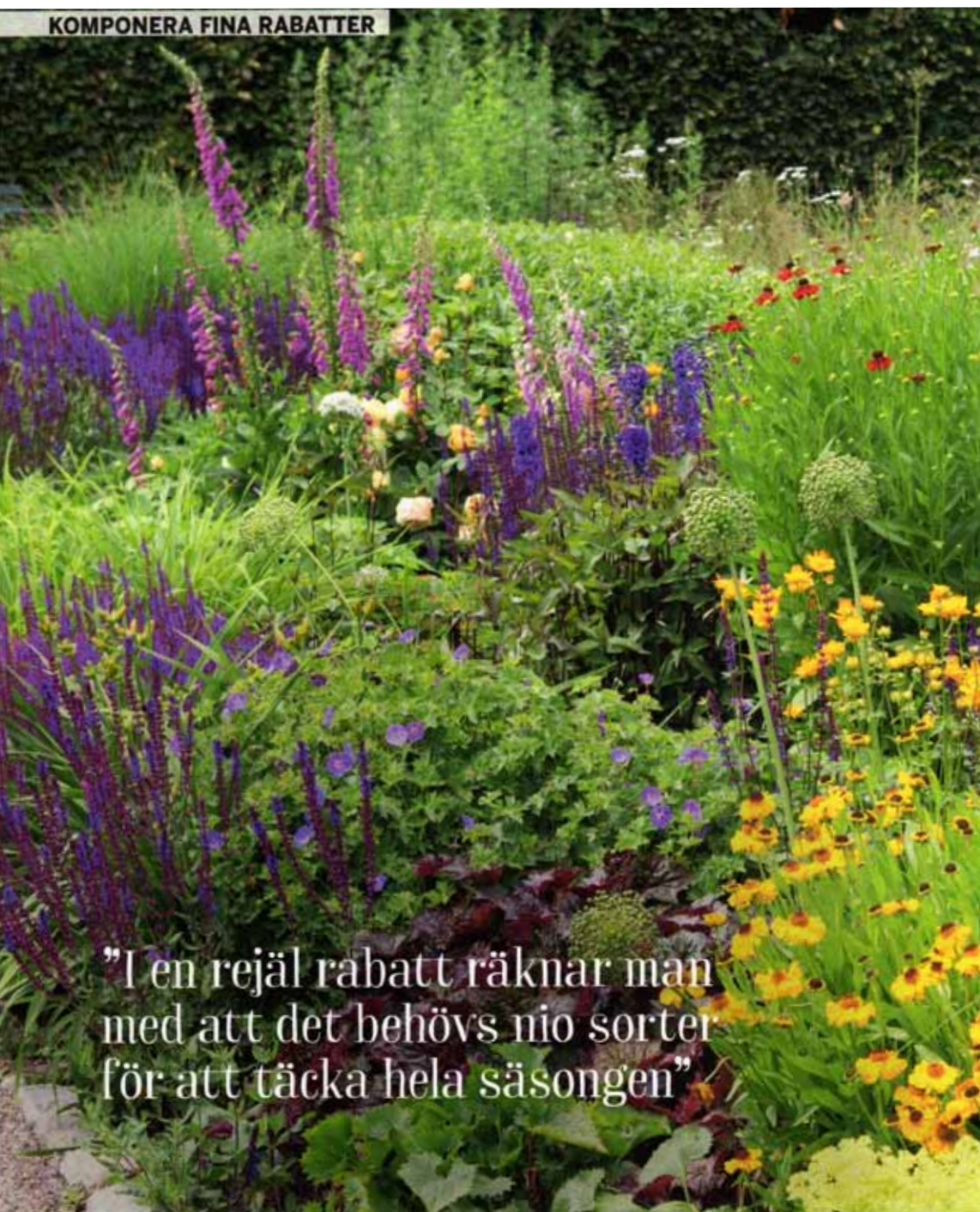
– Att göra en perennrabatt är att skapa i många olika dimensioner, säger Anette.

KÄRLEKEN TILL DE engelska trädgårdarna har kommit genom att både Maria och Anette varit mycket i England.

– Engelsmän har en passion för sin trädgård! Det är kultur och status att ha en fin trädgård. Intresset för odling är enormt. Vi har tagit de element som vi uppskattar mest med oss hem, säger Maria.

Stilmässigt är engelska trädgårdar en reaktion mot den stelare franska trädgården. Planteringarna är färgtematiskt valda med mycket blommor och rosor.

– Det är romantiskt, ibland med snudd på förfall som skapats av en varsam hand. Det är mycket jobb bakom det informella

”I en rejäl rabatt räknar man med att det behövs nio sorter för att täcka hela säsongen”

och att bjuda in det vilda. Ofta är det även humor i den engelska trädgården. Jag bodde nio år i England och det var där jag fick mitt stora trädgårdsintresse, säger Anette.

SJÄLVKLART HAR ANETTE och Maria också tagit med sig erfarenheter de fått av att anlägga trädgårdar till privatkunder. En erfarenhet de gjort är att män och kvinnor

kan ha helt olika tankar om hur trädgården ska se ut.

– Ofta vill män ha starka färger och strikta former medan kvinnor går mer mot det romantiska och vilda, säger Anette. Om de båda har starka viljor får man dela in trädgården så de får varsin bit. Vi har räddat minst ett par äktenskap genom vårt trädgårdsarbete!

Planera så att det blir högt i bakgrunden och lägst längst fram.

Så får du rabatten att prunka

En generös perennrabatt med blommande och friska växter är varje trädgårdsälskares dröm. Det är fullt möjligt att skapa en hemma i trädgården – bara man läser på ordentligt och planerar. Här är Anette Catos och Maria Nilssons tips för att lyckas.

Växtvalet – största och roligaste utmaningen

Utgå från läget. Tänk på om rabatten ligger soligt och torrt – eller skuggigt och fuktigt. Är den skyddad eller utsatt för vind? Vilken växtzon som trädgården ligger i har också betydelse. På plantskolan brukar det vara lätt att se vilka växter som passar olika förutsättningar.

Renovera eller börja från grunden? Ju mindre trädgård man har, desto viktigare är det att välja det man verkligen älskar. Ofta är det en fördel att inte behöva ta hänsyn till något som finns.

Stil. Ska det vara strikta rabatter eller romantiskt och vilt? Passar det med olika sorters rabatter i olika delar av trädgården?

Färgtema. Välj antingen varma eller kalla färger som grund, det blir sällan bra att blanda hur som helst. Många gillar en rabatt med en kombination av kalla toner som lila, rosa, blått och vitt, andra vill hellre ha en varm rabatt i gult och orange eller orange och rött. I båda

dess färgskalor är det fint att blanda in limefärgade växter. Det är också effektivt att blanda in något oväntat, som till exempel växter i kontrastfärger.

Bladens former och färger. Om man enbart planterar flikiga blad, runda blad eller blad i gråblå toner kommer det att se konstigt ut. Samtidigt ska det inte heller kontrastera för mycket. Ett bra riktmärke är att ha tre, fyra olika bladtyper i rabatten. Utöver formen ska man tänka på att variera färgerna. Ett sätt att göra det är att ha en rödbladig växt i rabatten, till exempel en rödbladig alunrot, eller silvriga blad, som lammörön. Anette och Maria är försiktiga med brokiga blad till blommor, det kan se rörigt ut. Däremot kan de passa i en skuggrabatt där det ofta är bladen som står för spänningen.

Sprid ut blomningstiden. I en rejäl rabatt räknar man med att det behövs nio sorter för att täcka hela säsongen. Om man vill ha blommor från slutet av april till oktober kommer man att märka att de första är de svåraste att hitta. Några tidiga perenner är violer, värkrage, gulltörel och bergsklint.

Ojämnt antal. Man planterar ofta minst tre plantor av varje sort för att

det inte ska bli för plottrigt. Om tre blir för lite tar man fem och en tanke är att man kan sätta dem som en triangel. Är växten väldigt stor kan den stå ensam. Ett udda antal blir mest harmoniskt.

Och så en ros. Kombinationen av rosor och perenner är nästan oslagbar.

Blomform. Tänk efter så att inte allt är stort eller smått, korgblommigt eller med klockor. Blommor med spiror är viktiga för helheten!

Höjder. När rabatten är minst en meter bred är det lagom med tre lager eller band med blommor. Planera så att det blir högt i bakgrunden, mellanhögt i mitten och litet längst fram. Banden kan breddas och minskas. Raka linjer kan göra rabatten stel, det traditionella sättet att motverka det är att sätta växterna i trianglar. Om även det känns stelt, bryt med en bananform.

Doft. Om det känns viktigt att det doftar ska man förstås tänka på det när man gör sina växtval. Olika rosor doftar olika mycket, och det kan vara värt att ha i tankarna när man väljer.

Varaktighet. I en lättskött perennrabatt är det bra med robusta växter som har lång fågring. Vissa växter kommer tillbaka om man klipper ner dem, till exempel dagdkåpa.

Växtsätt. En del växter formar sig som kuddar i rabatten, andra väver sig in i mellanrummen och ytterligare andra skickar upp höga svävande spiror. Den här variationen är väldigt viktig för helheten i rabatten.

Maria Nilsson
ansvarar på rosen
GERTRUDE JEKVILL.

5 bra rosor till perennrabatten

1. Gertrude Jekvill är en Austinros och en av engelsmännens favoritsorter. Den har väl fyllda och djupt rosa blommor och är en av de första rosorna som blommar. En modern buskros som är frisk och doftar starkt. Zon 3-4.

2. Apotekarrosen, *Rosa 'Officinalis'*. En buskros med utsökta rosor som blommar länge. Doftar gott och är frisk. Skuggtålig. Gallicaros. Zon 6.

3. 'Ispahan', är en ros som tillhör Damascena-gruppen. Det är en gammaldags buskros som doftar underbart och har lång blomningstid. Zon 5.

4. 'William Lobb' kallas den spännande mossrosen med blommor i en färg mellan rött och violett. Den har mossliknande utväxter på knopparna och är en buskros. Den blommar rikligt från midsommar och fyra veckor framåt och doftar starkt. Zon 5.

5. Crown Princess Margareta är en doftande Austinros med gulfärgade blommor. En frisk och doftande ros som är en hög buskros eller en låg klätterros. Zon 4.

6 fantastiska kombinationer

Förslag på växtserie i kalla färger

Försommar: Violer, aklejoj, bergsklint.

Högsommar: Kantnepeta, nävor, salvior.

Sensommar: Röd solhatt, aster, kärleksört.

Förslag på växtserie i varma färger

Försommar: Violer, vårkrage, gulltörel.

Högsommar: Solbrudar, dagliljor, jättedaggkäpa.

Sensommar: Vit solhatt, praktrudbeckia, blodtopp.

Anette Cato bodde nio år i England och tog med sig sitt trädgårdsintresse till Sverige.

1. HARMONI OCH OLIKHETER

Växter med färger som harmonierar men där formerna på blad och blommor kontrasterar är rödbladig alunrot, *Heuchera micrantha*, 'Palace Purple', vit skogssalvia, *Salvia x sylvestris*, 'Schneehügel', kärleksörten, *Hylotelephium*, 'Matrona', samt den ännu inte utslagna klotlöken, *Allium sphaerocephalon*.

2. BLICKFÅNG

De här färgerna ligger nära i färgskalan, men lyfter ändå fram varandra på ett nästan magiskt sätt. Rosa pipört *Centranthus ruber* och lila stäppsalia, *Salvia nemorosa*, 'Ostfriesland' har dessutom olika växtsätt och olika blomformer, kombinationen gör att det är svårt att slita blicken från dem.

6. ETTÅRIG SKÖNHET

Vallmo är en lite oberäknelig primadonna som inte är perenn men som via sina frön kan återkomma i närheten av där de växte sist. Det här är en opevallmo, *Papaver somniferum*, av okänd sort. Med en stäppsalia, *Salvia nemorosa*, 'Caradonna' som fond lyser de lila blommorna otroligt vackert.

Karta över de olika zonerna hittar du på sidan 95.

Växtlista med härdighet

- Akleja – *Aquilegia vulgaris* var. *stellata*, 'Rose Barlow', B
 Alunrot – *Heuchera micrantha*, 'Palace Purple', A
 Blodnäva – *Geranium sanguineum*, 'Apfelblüte', B
 (Stor) Blåkllocka – *Campanula persicifolia*, A
 Blånepeta – *Nepeta grandiflora*, 'Dawn to Dusk', C
 Bukettviol – *Viola x williamsii*, 'Lillemor', D
 Dagilja – *Hemerocallis*, 'Happy Returns', A
 Guldakleja – *Aquilegia chrysantha*, 'Yellow Queen', A
 Jättedaggkäpa – *Alchemilla mollis*, A
 Kinesisk smörboll – *Trollius chinensis*, 'Golden Queen', B
 Klotlök – *Allium sphaerocephalon*, Lökväxt
 Kärleksört – *Hylotelephium*, 'Matrona', C
 Opevallmo – *Papaver somniferum*, Ettårig
 Pipört – *Centranthus ruber*, C
 Praktnäva – *Geranium*, 'Patricia', B
 Skogssalvia – *Salvia x sylvestris*, 'Rose Queen', C
 Skogssalvia – *Salvia x sylvestris* eller *S. nemorosa*, 'Schneehügel', C
 Skägglök – *Allium stipitatum*, 'Mount Everest', Lökväxt
 Solbrud – *Helenium* (Autumnale-Gruppen) 'Moerheim Beauty', C
 Solbrud – *Helenium* (Autumnale-Gruppen) 'The Bishop', C
 Strandveronikan – *Veronica*, 'Pink Damask', B
 Stäppsalia – *Salvia nemorosa*, 'Caradonna', C
 Stäppsalia – *Salvia nemorosa*, 'Ostfriesland', C
 Trädgårdsnäva – *Geranium*, ROZANNE, B
 Trädgårdsriddarsporre – *Delphinium* (Elatum-Gruppen) 'Galahad', A

ROSORNA

- Apotekarroos – 'Officinalis', Zon 6.
 CROWN PRINCESS MARGARETA, Zon 4.
 GERTRUDE JEKYLL, Zon 3–4.
 'Isphan', Zon 5.
 'William Lobb', Zon 5.

3. MODERN KOMBINATION

Ljusblått, ljusgult och vitt är en lite ovanlig men snygg kombination som slagit igenom i England på senare år. Guldakleja, *Aquilegia chrysantha*, 'Yellow Queen', stor blåkllocka, *Campanula persicifolia*, tillsammans med en vitt jättelök, skägglöken *Allium stipitatum*, 'Mount Everest'.

4. VARAKTIGHET

En del växter har man för blommornas skull, andra för bladens. Den rödbladiga alunroten *Heuchera micrantha* ger stabilitet åt rabatten, och bladen ger färg hela säsongen. Vitt skogssalvia, *Salvia x sylvestris*, 'Schneehügel' blommar länge. Bak till syns rosa akleja, *Aquilegia vulgaris* var. *stellata*, 'Rose Barlow'.

5. KONTRASTFÄRGER

Gulorange kinesisk smörboll, *Trollius chinensis*, 'Golden Queen', med lila stäppsalia *Salvia nemorosa*, 'Caradonna', lyfter fram varandra genom kontraster. Den blå trädgårdsnävan, *Geranium*, ROZANNE och rödbladig alunrot *Heuchera micrantha*, 'Palace Purple', förstärker den blå färgskalan.